

شناسایی عوامل اصلی مؤثر بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی

دکتر میرفیض فلاح

دانشیار گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران مرکزی

دکتر علی اکبر عرب مازار

استاد، گروه اقتصاد، دانشگاه شهید بهشتی

دکتر رضا غلامی جمکرانی

استادیار گروه مالی و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، قم

دکتر محمد صادقی سیاح^۱

دکتری مهندسی مالی، دانشگاه آزاد اسلامی، قم

(تاریخ دریافت: ۸ تیر ۱۳۹۹؛ تاریخ پذیرش: ۳ مهر ۱۳۹۹)

نظام مالیاتی کشور متشکل از اجزای مختلفی است که بررسی و تجزیه و تحلیل هر یک از آن‌ها به اعتلا و افزایش کارایی نظام مالیاتی منتج خواهد شد. فرآیند وصول مالیات در کشور به‌طور کلی از واحد یابی و مراحل رسیدگی و تشخیص و تعیین مالیات آغاز شده و در نهایت با پرداخت و یا در صورت اعتراض مؤدی به مالیات متعلقه وارد فرآیند دادرسی مالیاتی شده که این امر نیز در پایان به وصول مالیات حقه دولت منتهی می‌شود. در این مسیر مشکلات و چالش‌های متعددی پیش روی نظام مالیاتی از ابتدای فرآیند تا انتهای آن وجود دارد که احصاء این مشکلات و رفع آن‌ها موجب ارتقای نظام مالیاتی خواهد شد. روش مورد استفاده در این تحقیق، میدانی می‌باشد جامعه آماری این تحقیق شامل افراد شاغل در سازمان مالیاتی، جامعه حسابداران رسمی و اساتید دانشگاه می‌باشد و نمونه آماری مورد استفاده در این تحقیق ۱۵۷ نفر بوده است. یافته‌های تحقیق نشان داد که؛ مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تحت تأثیر ریسک‌های قوانین مالیاتی، دادرسی مالیاتی، وصول مالیات، منابع انسانی، فن‌آوری اطلاعات، سلامت اداری، حسابرسی مبتنی بر ریسک، عدم تمکین، مشوق‌های مالیاتی، فرار مالیاتی، کیفیت حسابرسی مالیاتی، پایگاه داده‌ها، دانش و مهارت، قدرت و روابط و ریسک برون‌سپاری فرآیندهای مالیاتی قرار می‌گیرند.

واژه‌های کلیدی: مدیریت ریسک، ریسک‌های سازمان مالیاتی، حسابرسی مبتنی بر ریسک، ریسک فن‌آوری اطلاعات، ریسک برون‌سپاری فرآیندهای مالیاتی.

^۱ sayah_s56@yahoo.com

مقدمه

سازمان امور مالیاتی رابط اصلی بین دولت و شهروندان است که عملکرد خوب آن نمادی از دولت خوب محسوب می‌گردد. بدین علت در سالهای اخیر سیاست‌گذاران با آگاهی یافتن از اهمیت این موضوع به دنبال روش‌هایی هستند تا ضمن ترویج و توسعه کسب‌وکار در کشور موجب اطمینان منطقی از رعایت و پرداخت داوطلبانه مالیات در کشور گردد. یکی از این سیاست‌ها و روش‌ها بهره‌گیری از حسابرسی‌های مدرن با رویکرد مدیریت ریسک بوده و این رویکرد، عنصری اساسی جهت مدیریت کارآ و اثربخش رعایت تمکین مالیاتی به حساب می‌آید. این دیدگاه می‌کوشد تا با اولویت‌بندی عملیات در سازمان مالیاتی، مسیر تعامل بین مؤدیان و سازمان را به سمت تبعیت مالیاتی بهتر از سوی مؤدیان و کاهش تنش‌های مالیاتی سوق دهد. این تحقیق می‌کوشد تا با بهره‌گیری از این تجارب، به ارائه الگوی مناسب در این حوزه در ایران بپردازد؛ بنابراین این تحقیق به شناسایی عوامل اصلی مؤثر بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی پرداخته است.

مبانی نظری

امروزه همراه با توسعه یکپارچگی جهانی و رشد عدم اطمینان در محیط بیرونی سازمان‌ها، گونه‌های مختلف ریسک‌هایی که سازمان‌ها با آن روبرو هستند، به سرعت در حال افزایش است. ریسک امکان وقوع پیامدی غیر از پیامد مورد انتظار یا بازدهی غیر از بازده مورد انتظار می‌باشد که می‌تواند مثبت یا منفی باشد [۲۳]. ما در مدیریت ریسک درصدد کاهش اثرات نامطلوب آن هستیم [۲۴]. مدیریت ریسک رویکردی نوین در راستای ارتقاء اثربخشی سازمان‌ها بوده که با توجه به ماهیت نامطمئن محیط سازمان، افزایش پیچیدگی ریسک‌ها و لزوم صرف بهینه منابع از اهمیت انکارناپذیری برخوردار است [۱۷]. کلمه سازمان در کنار مدیریت ریسک خود معنای متفاوت این مفهوم را نسبت به مدیریت ریسک سنتی^۱ نشان می‌دهد [۱۸]. مدیریت ریسک سازمان به دنبال تجمیع یا یکپارچه‌سازی انواع ریسک‌ها با به‌کارگیری تکنیک‌ها و ابزارهای یکپارچه، به‌منظور تخفیف ریسک‌ها و برقراری ارتباط در سرتاسر سطوح یا خطوط کسب‌وکار، در مقایسه با مدیریت ریسک سنتی است. کوزو^۲ مدیریت ریسک سازمانی را این‌چنین تعریف می‌کند: فرآیندی که به‌وسیله هیئت‌مدیره، مدیران و سایر کارکنان اعمال شده و در تنظیم استراتژی‌ها در سرتاسر شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرد. این فرآیند برای شناسایی رویدادهای احتمالی که بر شرکت اثرگذار است طراحی شده است و اطمینان معقولی در رابطه با اهداف تعیین‌شده فراهم می‌سازد [۲۰]. توسعه نظام مالیاتی به‌عنوان یکی از محورهای اساسی توسعه اقتصادی کشور شناخته می‌شود [۱۹]. در این راستا جایگزینی درآمدهای مالیاتی به‌جای درآمدهای ناپایدار نفتی همواره از مهم‌ترین محورهای برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور بوده است و این مهم در سنوات اخیر به دلیل تشدید

¹ TRM

² COSO

تحریم‌های اقتصادی، مورد توجه بیشتری قرار گرفته است و جایگزینی مالیات به جای درآمدهای نفتی با شدت بیشتری صورت می‌گیرد.

سازمان امور مالیاتی نیز همانند سایر سازمان‌ها در راستای انجام وظایف خود و دستیابی به اهداف خود همواره با ریسک‌های مختلفی از جمله ریسک پایگاه اطلاعات، ریسک عدم تمکین مؤدیان مالیاتی، ریسک نیروی انسانی، ریسک سلامت اداری، ریسک فناوری اطلاعات، ریسک فرآیند دادرسی مالیاتی، و... روبرو می‌باشد که هر یک از موارد مذکور به نوبه خود سازمان امور مالیاتی کشور را در رسیدن به اهداف آرمانی خود محدود نموده است. لذا جهت توسعه پایدار درآمدهای مالیاتی و افزایش سهم مالیات از درآمدهای عمومی دولت و بازتوزیع مناسب و عادلانه آن در بین جامعه شایسته است در جهت رفع موانع و اصلاح عوامل زیان‌بار و دارای اثرات منفی قدم برداشت.

با بررسی پیشینه تحقیقات صورت گرفته در حوزه ریسک و مدیریت ریسک سازمان، متوجه می‌شویم که آنچه تا امروز انجام شده است بسیار اندک و بیشتر بر حوزه ریسک‌ها به صورت تک‌بعدی مانند تأثیر تفکر مدیریتی بر مدیریت ریسک، ارزیابی مدیریت ریسک منابع انسانی در سازمان‌های ایرانی، یا در حوزه مالیات بیشتر در خصوص حسابرسی مالیاتی مبتنی بر ریسک و تمکین مالیاتی متمرکز بوده است؛ بنابراین با توجه به اینکه تاکنون در خصوص مدیریت ریسک سازمان مالیاتی و سایر سازمان‌های مشابه مانند گمرک، به صورت یکپارچه تحقیقی صورت نگرفته است. بنا بر این هدف اصلی این تحقیق شناسایی عوامل اصلی مؤثر بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی می‌باشد.

مروری بر پیشینه پژوهش

بکر و اسمیت^۱ (۲۰۱۵) در یکی از جدیدترین تحقیقات خود، با مطالعه گسترده ادبیات تحقیق، ریسک‌های منابع انسانی را به حوزه‌هایی نظیر سلامت و رفاه، بهره‌وری، مالی، حقوقی، نوآوری، ترک خدمت، نرخ والگویی حضور و شهرت بسط داده‌اند. [۱۵]

آلابد و همکاران^۲ (۲۰۱۱) به بررسی معیارهای رفتار تمکین مالیاتی: مدل پیشنهادی برای نیجریه پرداختند. در این مقاله عوامل اقتصادی، اجتماعی، روانشناسی و فرهنگی در یک مدل جامع آورده شده است و وضعیت مناسب و محیط ویژه‌ای را برای بهتر فهمیدن رفتار مالیاتی مؤدیان حقیقی برمی‌شمرد. [۱۴]

کاواجا و همکاران^۳ (۲۰۱۱) به بررسی حسابرسی مالیاتی مبتنی بر ریسک، روش‌ها و تجربیات کشورها پرداختند و مطالب مطرح شده در کنفرانس بین‌المللی استانبول به انضمام چارچوب، اصول، روش‌ها، ساختار و تجربیات کشورهای مختلف در زمینه حسابرسی مبتنی بر ریسک را به تفصیل ارائه و مدیریت ریسک را عنصری کلیدی در استراتژی سازمان مالیاتی مدرن تلقی نموده است. [۲۱]

¹ Becker, K. & Smidt,

² Alabede, James O. Zaimah Bt. Zainol Ariffin & Kamil MIdris

³ Khwaja, Munawer Sultan, Rajul Awasthi, and Jan Loepnick

دی فا و همکاران^۱ ۲۰۱۵ به بررسی مدیریت ریسک مالیاتی شرکت‌های بزرگ: هشدار، شبیه‌سازی و کاربرد پرداختند؛ بنابراین، بر اساس داده‌های موجود برای تحلیل بار مالیاتی و سازه‌های سیستم گرمایش بار مالیات بر ارزش‌افزوده، اقدامات مؤثر برای حفظ رشد سریع مالیات بر ارزش‌افزوده است. [۱۹]

برزگری خانقاه و همکاران ۱۳۹۸ به بررسی ریسک مالیاتی و ارزش شرکت در چارچوب مدل قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای پرداختند. نتیجه: نتایج پژوهش نشان داد ریسک مالیاتی در مدل قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای (مدل بازار) تأثیر معناداری بر ارزش شرکت دارد. [۱]

ساری و همکاران ۱۳۹۸ به بررسی نقش کیفیت محیط اطلاعات داخلی در کاهش ریسک مالیاتی شرکت‌ها پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که عدم اطمینان محیطی، ریسک مالیاتی را افزایش می‌دهد. همچنین کیفیت سود، دقت برآورد سود، کیفیت و شفافیت گزارشگری مالی ریسک مالیاتی را کاهش می‌دهد. [۹]

موسوی و همکاران ۱۳۹۷ به بررسی مشکلات و چالش‌های نظام دادرسی مالیاتی ایران پرداختند. نتایج بررسی‌ها در خصوص مشکلات و چالش‌های نظام دادرسی مالیاتی در ایران حاکی از آن است که طولانی بودن فرآیند دادرسی مالیاتی در ایران (تعدد مراجع مختلف)، حجم بالای پرونده‌های مالیاتی مطرح در هیئت‌های حل اختلاف مالیاتی، عدم استقلال هیئت‌های حل اختلاف مالیاتی و به تبع آن عدم رعایت بی‌طرفی در آرای صادره، استفاده نکردن از ظرفیت‌های قانونی ماده ۲۳۸ ق.م.م. عدم اجرای مفاد ماده ۲۴۸ ق.م.م. از لحاظ کیفیت آراء صادره، از مهم‌ترین مشکلات نظام دادرسی مالیاتی ایران است. [۱۳]

دلخواه و همکاران ۱۳۹۷ به بررسی عوامل کلیدی موفقیت در مدیریت سازمان‌های امور مالیاتی (مطالعه موردی سازمان امور مالیاتی کشور) پرداختند. عوامل کلیدی موفقیت در سازمان امور مالیاتی کشور بر اساس یافته‌های مقاله عبارت‌اند از: ایجاد پایگاه اطلاعاتی مؤدیان مالیاتی، دریافت اطلاعات عملکرد اقتصادی مؤدیان از اشخاص ثالث، بهره‌گیری از زیرساخت قدرتمند فاوا، استقرار روش‌های الکترونیکی تعامل با مؤدیان، دریافت اطلاعات موردنیاز از عملکرد مؤدیان، بهره‌برداری از سامانه جامع مدیریت فرایندهای درون‌سازمانی و آموزش تخصصی و ارتباطی نیروی انسانی. [۵]

ساری و همکاران ۱۳۹۷ به ارائه الگویی بهینه برای کمیته‌سازی ریسک مالیاتی شرکت‌ها بر اساس مؤلفه‌های کیفیت محیط اطلاعات داخلی- رهیافتی کاربردی از روش درخت تصمیم فازی پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که عدم اطمینان محیطی ریسک مالیاتی شرکت را افزایش می‌دهد. همچنین کیفیت سود، دقت پیش‌بینی سود، کیفیت و شفافیت گزارشگری مالی ریسک مالیاتی را کاهش می‌دهد. افزون‌براین، کیفیت راهبری شرکتی بر کمیته‌سازی ریسک مالیاتی شرکت‌ها مؤثر است. [۸]

حاج نایب و همکاران ۱۳۹۷ به بررسی مطالعه حق‌الزحمه حسابرسی و ارتباط آن با ریسک مالیاتی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصله از آنالیز داده‌ها بیانگر این است که حق‌الزحمه حسابرسی با ریسک مالیاتی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت و معناداری دارد. [۳]

¹ De-fa Cai1, Nan-nan Ni, and Jing Cai

شیری حکم آبادی و همکاران ۱۳۹۷ به بررسی راهکارهای حسابرسی مالیاتی براساس مدل حسابرسی مبتنی برریسک پرداختند و نتیجه گیری کردند، مدل حسابرسی مبتنی بر ریسک باشناسایی ریسک نمونه گیری مربوط به رسیدگی های مالیاتی ممیزان، نحوه محاسبه رابطه بین ریسک های مالیاتی ممیزان و تعیین میزان مالیات واقعی مربوط به رسیدگی های مالیاتی ممیزان، اختلاف معنی داری دارد [۱۰].

ساری و همکاران ۱۳۹۶ به ارزیابی ریسک سیاست های کمینه سازی مالیات شرکت ها پرداختند. نتایج حاصل از بررسی تأثیر ویژگی های خاص شرکت ها بر طرح ریزی مالیات نشان می دهد که نوسان سود، ریسک مالیاتی شرکت را افزایش می دهد. [۷]

مرعی اذکاری و همکاران ۱۳۹۴ به بررسی تأثیر ریسک مالیاتی بر ریسک آتی شرکت پرداختند. نتایج حاکی از آن بود که بین ریسک مالیاتی بر اساس معیارهای نرخ مؤثر مالیات نقدی و نرخ مؤثر مالیات نقدی بلندمدت با ریسک آتی شرکت رابطه مثبت و معناداری برقرار است ولی بین ریسک مالیاتی بر اساس معیار اختلاف دائمی مالیات با ریسک آتی شرکت رابطه ای یافت نشد. [۱۲]

دستگیر و همکاران (۱۳۹۳) به ارائه مدل انتخاب برای حسابرسی مالیاتی مبتنی بر ریسک اشخاص حقوقی در ایران پرداختند. نتایج نشان داد که سازمان مالیاتی برای شناسایی و انتخاب مؤدیان جهت حسابرسی نیازمند روشی سیستماتیک و بر مبنای ریسک می باشد تا به دلیل محدودیت منابع و تعداد بسیار زیاد مؤدیان، منابع را برای مؤدیانی که پتانسیل ایجاد درآمد بالایی دارند صرف نماید. در این سیستم برنامه ریزی حسابرسی بر مبنای سطوح مختلف ریسک مؤدیان انجام می پذیرد و این برنامه ریزی منعطف و متناسب با استراتژی و سیاست های مالیاتی دولت ها در مقاطع زمانی مختلف می تواند متفاوت باشد. [۴]

جعفرنژاد و همکاران (۱۳۹۳) به شناسایی و استخراج مؤلفه های اصلی مدیریت ریسک سازمان با استفاده از روش فراترکیب بیان کردند که ۵۸ مؤلفه شناسایی شده را در ۶ بعد اصلی ایجاد بستر و وضع هدف، شناسایی و تعریف ریسک، سنجش و ارزیابی ریسک، مدیریت ریسک، درمان و پاسخ به ریسک، اطلاع رسانی، پایش و بازنگری قابلیت طبقه بندی دارند. [۲]

فخر آل علی و نوایی نژاد (۱۳۹۵) به ارزیابی مدیریت ریسک فناوری اطلاعات در سازمان های ایرانی پرداختند. نتایج نشان دادند که میزان پذیرش فناوری، موارد قانونی، زیرساخت ها و تعداد مشتریان بر مدیریت ریسک فناوری در سازمان های ایرانی تأثیرگذار است. [۱۱]

روش پژوهش

روش تحقیق حاضر از نوع کیفی است. و روش مورد استفاده گردند تئوری می باشد. از آن جهت که نتایج به دست آمده از این تحقیق، به منظور استفاده سازمان امور مالیاتی کشور در مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی می باشد، لذا این تحقیق از نظر هدف از نوع تحقیقات کاربردی است. از آن جهت که داده های لازم برای بررسی معناداری نظرات اعضای نمونه انتخابی، از طریق پرسشنامه میدانی به دست آمده است، لذا این تحقیق از نوع تحقیقات میدانی است.

روش گردآوری اطلاعات

از سه روش جهت جمع‌آوری اطلاعات استفاده می‌شود. الف) روش کتابخانه‌ای: جهت جمع‌آوری داده‌های ثانویه شامل بررسی پیشینه و مبانی نظری تحقیق بکار برده می‌شود.

ب) مصاحبه نیمه ساختاریافته: شناسایی و استخراج مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر بر مدیریت ریسک در سازمان مالیاتی از طریق مصاحبه با خبرگان انجام شد.

ج) روش میدانی: برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از ابزار پرسشنامه استفاده می‌شود.

قلمرو زمانی، جامعه و نمونه آماری پژوهش

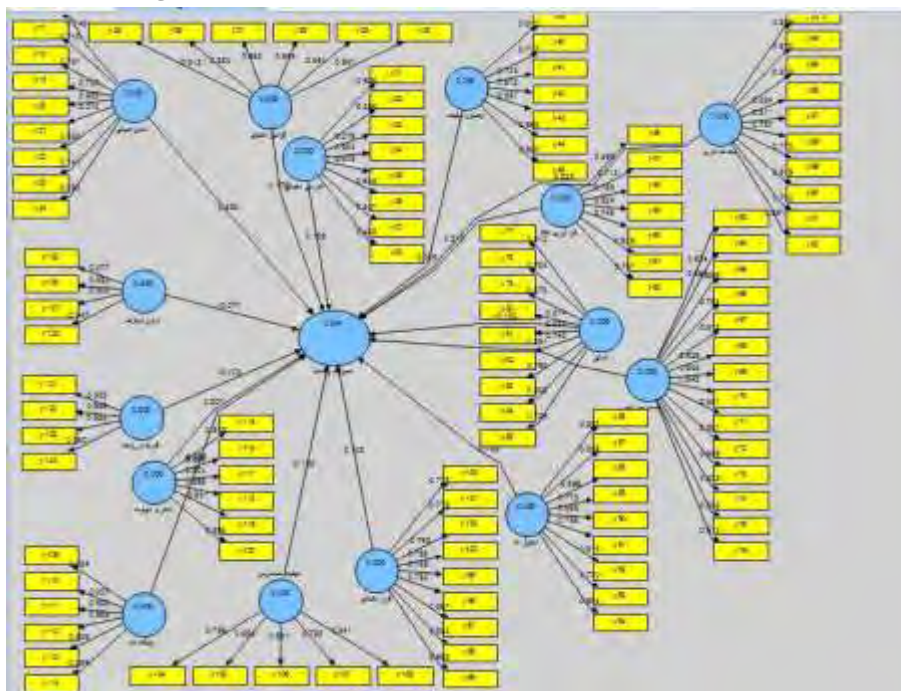
قلمرو زمانی پژوهش حاضر سال ۱۳۹۹ می‌باشد.

جامعه آماری این پژوهش افراد شاغل در سازمان امور مالیاتی، اعضای جامعه حسابداران رسمی و اساتید و صاحب‌نظران در امور مالیاتی و ریسک می‌باشند. در پژوهش حاضر برای انتخاب نمونه اولیه، از نمونه‌گیری هدفمند که از روش‌های نمونه‌برداری غیر احتمالی است استفاده شده است. نمونه‌گیری تا سرحد نیل به کفایت نظری ادامه یافت. معیار قضاوت در مورد زمان متوقف کردن نمونه‌برداری، کفایت نظری مقوله‌ها یا نظریه است. یعنی نمونه‌برداری تا زمانی ادامه دارد که نمونه بعدی، مطلب تکمیل‌کننده‌ای به اجزای تشکیل‌دهنده نظریه نیافزاید. در این پژوهش با استفاده از ۱۲ مصاحبه کفایت نظری حاصل شد. در مرحله بعدی به علت عدم دسترسی به تمامی افراد جامعه مورد مطالعه تنها دسترسی به تعداد ۱۵۷ نفر از آن‌ها میسر گردید و تجزیه و تحلیل آماری فرضیات بر روی همه آن‌ها صورت پذیرفت. بر اساس نتایج به دست آمده از معادلات ساختاری در بالا معناداری ضرایب و پارامترهای به دست آمده از اندازه‌گیری عوامل اصلی مؤثر بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی؛ در حالت تخمین استاندارد را برای مدل‌ها نشان می‌دهد که حاکی از برازش خوبی برای این مدل‌ها می‌باشد. همچنین نتایج نشان می‌دهد عوامل فوق‌الذکر حدود ۸۳٫۴ میزان مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی را شامل می‌گردند.

فرضیه‌های پژوهش

- ۱) ریسک منابع انسانی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
- ۲) ریسک قوانین مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
- ۳) ریسک دادرسی مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
- ۴) ریسک وصول مالیات سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
- ۵) ریسک فن‌آوری اطلاعات سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
- ۶) ریسک سلامت اداری سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

مدل معادلات ساختاری مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی

۷) ریسک حساسی مبتنی بر ریسک سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۸) ریسک تمکین سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۹) ریسک مشوق‌های در سازمان امور مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۱۰) ریسک فرار مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۱۱) ریسک کیفیت حساسی مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۱۲) ریسک پایگاه داده‌ها سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۱۳) ریسک دانش و مهارت سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۱۴) ریسک قدرت و روابط سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۱۵) ریسک برون‌سپاری فرآیندهای مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

یافته‌های پژوهش

عملیاتی سازی متغیرها

شناسایی متغیرهای تحقیق با استفاده از مصاحبه با خبرگان و اندازه‌گیری آن با استفاده از پرسشنامه صورت پذیرفته است:

برای بررسی عوامل مؤثر بر ریسک منابع انسانی سازمان مالیاتی از نه شاخص اندازه‌گیری استفاده شد که شامل: از دست دادن کارمندان ارزشمند و کلیدی، کاهش انگیزه کارکنان، تنزل شایستگی‌ها و قابلیت منابع انسانی، ترک خدمت کارکنان، دانش و مهارت کارکنان و مدیران، دیدگاه‌ها و نگرش‌های منابع انسانی، گزینش و کارمند یابی، مدیریت عملکرد، عوامل رفتاری کارکنان می‌باشد.

بررسی عوامل مؤثر بر ریسک قوانین مالیاتی در سازمان مالیاتی توسط شش شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: عوامل موثر در قانون گذاری مالیاتی، حسن اجرای قانون، تفسیر قانون، آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های مالیاتی، مجوزهای مالیاتی برون‌سازمانی، پیچیدگی قوانین می‌باشد.

بررسی عوامل مؤثر بر ریسک دادرسی مالیاتی در سازمان مالیاتی توسط هشت شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: فرآیند دادرسی مالیاتی، کیفیت آراء صادره مراجع حل اختلاف مالیاتی، تعدد مراجع حل اختلاف مالیاتی، مسؤولیت پذیری عوامل اداری دادرسی مالیاتی، استفاده از ظرفیت ماده ۲۳۸ ق.م.م، رفتار مؤدیان در دادرسی مالیاتی، میزان تأثیر عوامل بازدارنده (جرائم)، عدم استقرار سیستم یکپارچه ردیابی سوابق مؤدیان می‌باشد.

بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر ریسک وصول مالیات در سازمان مالیاتی توسط هفت شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: کیفیت ابلاغ اوراق مالیاتی، اعتبار مالیاتی (ترتیب پرداخت)، کیفیت اجرائیات، کیفیت پیگیری معوقات مالیاتی، عوامل رفتاری مؤدیان مالیاتی در خصوص مالیات، عدم استفاده از ظرفیت اوراق بهادار برای تهاتر بدهی مالیاتی، عدم استقرار سیستم هوشمند اعلام بدهی مؤدیان می‌باشد.

برای بررسی عوامل مؤثر بر ریسک فن‌آوری اطلاعات سازمان مالیاتی از هفت شاخص اندازه‌گیری استفاده شد که شامل: تغییر سیستم، برنامه‌های نرم‌افزاری، فرآیندهای اجرایی برنامه‌ها، کنترل‌های سیستمی، مهارت کاربران سیستم‌ها، آموزش کارکنان و مدیران، امنیت برنامه‌های نرم‌افزاری می‌باشد.

برای بررسی عوامل مؤثر بر ریسک سلامت اداری در سازمان مالیاتی از ده شاخص اندازه‌گیری استفاده شد که شامل: عدم وجود سیستم کنترل‌های مکانیزه، محیط کاری مأمورین مالیاتی، عملکرد کنترلی مدیران، عملکرد دستگاه‌های نظارتی، قدرت و ارتباطات مؤدیان برای اعمال نفوذ، عوامل ارزشی مأمورین مالیاتی، عوامل فرهنگی اجتماعی، اقتصادی مأمورین مالیاتی، امکان سوءاستفاده از قوانین، عدم شفافیت مکانیزم تنبیه و تشویقات کارکنان، عوامل رفتاری با کارکنان مالیاتی می‌باشد.

بررسی عوامل مؤثر بر ریسک حسابرسی مبتنی بر ریسک در سازمان مالیاتی توسط چهارده شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: انتخاب شاخص‌های ریسک، کارکرد موتور جستجوگر، کیفیت اطلاعات واصله، کارایی و مهارت حسابرسان مالیاتی، عملکرد مدیران مالیاتی، حجم پرونده‌های مالیاتی مورد رسیدگی، چگونگی سنجش اعتبار مؤدیان مالیاتی، میزان اطلاعات مؤدیان مالیاتی از حسابرسی مبتنی بر ریسک، زیرساخت‌های اجرای حسابرسی مبتنی بر ریسک، میزان داده‌ها و اطلاعات ارسالی مؤدیان و دارندگان اطلاعات، احتمال کاهش درآمدهای مالیاتی، زنجیره ارزش مؤدیان، رفتار تمکین مالیاتی مؤدیان، کارایی گزارشگری مالی و حسابداری می‌باشد.

بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر ریسک تمکین در سازمان مالیاتی توسط نه شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: ساختار نظام مالیاتی، ویژگی‌های درآمدی مؤدیان، ویژگی‌های روان‌شناختی مؤدیان، کیفیت حاکمیت شرکتی مؤدیان، ویژگی‌های جمعیت شناختی مؤدیان، ویژگی‌های قوانین در عدم تمکین مؤدیان، عوامل فرهنگی اجتماعی در عدم تمکین، عوامل سیاسی، عوامل اقتصادی می‌باشد.

برای بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر ریسک مشوق‌های در سازمان مالیاتی از نه شاخص اندازه‌گیری استفاده شد که شامل: کارایی و تناسب معافیت‌های مالیاتی و مالیات با نرخ صفر دائمی، کارایی و تناسب معافیت‌های مالیاتی و مالیات با نرخ صفر منطقه‌ای، کارایی و تناسب معافیت‌های مالیاتی و مالیات با نرخ صفر موضوعی، بخشودگی‌های مالیاتی ادواری و موردی، تخفیفات نرخ‌های مالیاتی، تقسیط بدهی‌های مالیاتی (ریسک اعتباری)، اجرای تبصره ماده ۱۰۰ ق.م.م، کیفیت مجوزهای مالیاتی برون‌سازمانی، عوامل تأثیرگذار در مشوق‌های مالیاتی می‌باشد.

بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر ریسک فرار مالیاتی در سازمان مالیاتی توسط نه شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: مؤدیان قانون‌گریز، عوامل درون‌سازمانی، بسترهای قانونی، ضمانت اجرایی قوانین، اقتصادهای زیرزمینی، کارت‌های بازرگانی اجاره‌ای، حساب‌های بانکی اجاره‌ای، استفاده از فاکتور و اطلاعات دیگران در معاملات، مکانیزم ثبت و تأسیس شرکت می‌باشد.

بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر ریسک کیفیت حسابرسی مالیاتی در سازمان مالیاتی توسط پنج شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: مهارت و تجارب حسابرسان مالیاتی، حجم پرونده‌های مورد رسیدگی هر گروه مالیاتی، استاندارد بودجه زمانی رسیدگی مالیاتی، میزان همکاری مؤدیان، میزان و کیفیت اطلاعات واصله می‌باشد.

برای بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر ریسک پایگاه داده‌ها در سازمان مالیاتی از شش شاخص اندازه‌گیری استفاده شد که شامل: کیفیت اطلاعات دریافتی، چگونگی صحت سنجی اطلاعات دریافتی، قابلیت انطباق داده‌ها، پردازش اطلاعات، کیفیت ارسال اطلاعات به واحدهای مربوطه، عدم انجام تکالیف دارندگان اطلاعات می‌باشد.

بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر ریسک دانش و مهارت در سازمان مالیاتی توسط شش شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: دانش و مهارت مدیران عالی، دانش و مهارت مدیران میانی و کارکنان، دانش مالی و مالیاتی و حقوقی مؤدیان مالیاتی، مهارت مالی و مالیاتی مشاوران مالیاتی و مدیران مالی، میزان اهمیت دانش در سازمان، تفکرات مدیریتی در توسعه دانش می‌باشد.

برای بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر ریسک قدرت و روابط در سازمان مالیاتی توسط از چهار شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: تعامل و نفوذپذیری حسابرسان و مدیران مالیاتی، امکان سوءاستفاده از موقعیت شغلی مأمورین مالیاتی، قدرت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مؤدیان مالیاتی، تأثیر دستگاه‌های نظارتی در فرآیند مالیات ستانی می‌باشد.

برای بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر ریسک برون‌سپاری فرآیندهای مالیاتی در سازمان مالیاتی توسط چهار شاخص اندازه‌گیری شد که شامل: کیفیت اجرای فرآیندهای واگذارشده، ضمانت حسن اجرای فرآیندهای واگذارشده، نحوه واگذاری فرآیندها، انتخاب موارد قابل برون‌سپاری می‌باشد.

روایی و پایایی

برای سنجش پایایی پرسشنامه‌ها از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. این آزمون به بررسی و محاسبه هماهنگی درونی پرسشنامه طراحی شده می‌پردازد. در این پژوهش پانزده آلفای کرونباخ محاسبه گردید: ضریب‌های آلفای به‌دست‌آمده برای فرضیه اول تا چهارم به ترتیب $۰/۸۶۱/۰/۸۵۳/۷۵۹$ ، $۰/۷۹۵$ ، $۰/۸۶۱/۰/۸۴۲/۰/۷۸۵/۷۴۵$ ، $۰/۸۹۷/۰/۸۶۱/۰/۸۷۴/۰/۸۹۷/۰/۷۶۱/۰/۹۰۳/۰/۸۰۳/۰/۷۹۱/۰/۸۰۳/۰/۸۰۳/۰/۷۶۱/۰/۸۷۴/۰/۸۹۷/۰/۸۶۱/۰/۸۴۲/۰/۷۸۵/۷۴۵$ بودند از آنجایی که آلفای کرونباخ بزرگ‌تر از $۰/۷$ است آزمون از پایایی قابل قبولی برخوردار می‌باشد و همچنین از اعتبار بالای پرسشنامه حکایت داشتند.

نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق به‌طور خلاصه در جدول زیر ارائه شده است:

کل واریانس (قابل شرح) ضریب تعیین)	سطح معنی‌داری	خی دو	شاخص KMO	فرضیه
۶۵,۳۲	۰,۰۰۰	۲۹۵,۳۶	۰,۸۰۲	ریسک منابع انسانی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۷۱,۳۵	۰,۰۰۰	۳۴۸,۲۵	۰,۷۹۸	ریسک قوانین مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۷۵,۴۲	۰,۰۰۰	۴۰۲,۳۲	۰,۸۲۱	ریسک دادرسی مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۸۰,۱۲	۰,۰۰۰	۴۹۵,۳۱	۰,۸۹۴	ریسک وصول مالیات سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۷۱,۲۲	۰,۰۰۰	۳۶۲,۳۲	۰,۷۰۴	ریسک فن‌آوری اطلاعات سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۸۴,۳۲	۰,۰۰۰	۲۹۵,۳۲	۰,۸۱۴	ریسک سلامت اداری سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۷۹,۶۲	۰,۰۰۰	۳۲۱,۱۲	۰,۷۴۵	ریسک حسابرسی مبتنی بر ریسک سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۸۱,۲۴	۰,۰۰۰	۳۶۵,۲۵	۰,۷۷۴	ریسک تمکین سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۸۷,۶۳	۰,۰۰۰	۳۱۲,۲۵	۰,۷۹۵	ریسک مشوق‌های در سازمان امور مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۸۶,۵۲	۰,۰۰۰	۴۰۲,۳۶	۰,۸۳۶	ریسک فرار مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۸۷,۹۵	۰,۰۰۰	۳۹۵,۶۲	۰,۷۶۹	ریسک کیفیت حسابرسی مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۷۴,۳۲	۰,۰۰۰	۳۸۲,۱۲	۰,۸۸۷	ریسک پایگاه داده‌ها سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۸۶,۶۳	۰,۰۰۰	۴۰۶,۹۵	۰,۹۱۳	ریسک دانش و مهارت سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۷۰,۰۲	۰,۰۰۰	۳۴۶,۳۲	۰,۷۹۲	ریسک قدرت و روابط سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.
۸۲,۲۶	۰,۰۰۰	۳۹۸,۵۷	۰,۸۸۷	ریسک برون‌سپاری فرآیندهای مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

باتوجه به میزان شاخص **KMO** به‌دست‌آمده که نزدیک به ۱ می‌باشد و همچنین با توجه به آماره‌ی دو که سطح معنی‌داری آن کمتر از ۵ صدم می‌باشد می‌توان بیان داشت که (۱) ریسک منابع انسانی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۲) ریسک قوانین مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۳) ریسک دادرسی مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۴) ریسک وصول مالیات سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۵) ریسک فن‌آوری اطلاعات سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۶) ریسک سلامت اداری سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۷) ریسک حسابرسی مبتنی بر ریسک سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۸) ریسک تمکین سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۹) ریسک مشوق‌های در سازمان امور مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد.

۱۰) ریسک فرار مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۱۱) ریسک کیفیت حسابرسی مالیاتی سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۱۲) ریسک پایگاه داده‌ها سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۱۳) ریسک دانش و مهارت سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۱۴) ریسک قدرت و روابط سازمان مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد. (۱۵) ریسک برون‌سپاری فرآیندهای مالیاتی بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تأثیر دارد و بنابراین این فرضیه‌های تحقیق تأیید شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

در سال‌های اخیر در سازمان امور مالیاتی ایران، پروژه انتخاب حسابرسی بر مبنای ریسک زیرمجموعه محور نظام یکپارچه مالیاتی در طرح جامع مالیاتی دیده‌شده، ولی هنوز به‌طور کامل عملیاتی نگردیده است. در وضعیت موجود کارکرد حسابرسی با کارکرد انتخاب یکی می‌باشد، اما در وضعیت مطلوب و با استفاده از مدل امتیازدهی بر مبنای ریسک مؤدی [۲۱]. مشکلات موجود نظام مالیاتی ایران از قبیل ایرادات و ناهم‌سویی سیاست‌ها، نظام‌ها و فرآیندهای ناکارآمد مالیاتی، عدم وجود دید یکپارچه به مؤدیان مالیاتی و اطلاعات ایشان و دانش ناکافی مؤدیان و ضعف فرهنگ پرداخت مالیات منجر به افزایش هزینه‌های عملیاتی، افزایش شکایات و نارضایتی و افزایش حجم فرارهای مالیاتی و کاهش درآمدها گردیده است. لذا بر اساس موارد ذکرشده، نواقص و کاستی‌های موجود در اطلاعات، فرایندها، اجرا و قوانین موجود نظام مالیاتی، اهمیت مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی را ایجاب نموده است و از آنجایی که تاکنون تحقیقی جامع در خصوص ریسک‌های سازمان امور مالیاتی انجام نشده است، بنابراین شناسایی عوامل اصلی مؤثر بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی موردبررسی قرار گرفت که بر اساس نتایج به‌دست‌آمده متناسب با شرایط حاکم در ایران عوامل مزبور در ۱۵ مؤلفه اصلی و ۱۱۳ شاخص طبقه‌بندی گردید؛ بنابراین می‌توان بیان داشت که مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی تحت تأثیر ریسک‌های قوانین مالیاتی، دادرسی مالیاتی، وصول مالیات، منابع انسانی، فن‌آوری اطلاعات، سلامت اداری، حسابرسی مبتنی بر ریسک، عدم تمکین، مشوق‌های مالیاتی، فرار مالیاتی، کیفیت حسابرسی مالیاتی، پایگاه داده‌ها، دانش و مهارت، قدرت و روابط و ریسک برون‌سپاری فرآیندهای مالیاتی قرار می‌گیرند.

نتایج حاصل‌شده از تحقیق آلابد و همکاران (۲۰۱۱) که نشان دادند عوامل اقتصادی، اجتماعی، روانشناسی و فرهنگی در یک مدل جامع آورده شده است و وضعیت مناسب و محیط ویژه‌ای را برای بهتر فهمیدن رفتار مالیاتی مؤدیان حقیقی برمی‌شمرد و یا نتایج حاصل‌شده از تحقیق کاواجا و همکاران (۲۰۱۱) که مدیریت ریسک را عنصری کلیدی در استراتژی سازمان مالیاتی مدرن تلقی نمودند و نیز نتایج حاصل‌شده از تحقیق ساری و همکاران ۱۳۹۸ که نشان دادند عدم اطمینان محیطی، ریسک مالیاتی را افزایش می‌دهد همسو با نتایج حاصل‌شده از این تحقیق می‌باشد.

بنابراین با توجه به اینکه مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی شامل مراحل برنامه‌ریزی برای مدیریت ریسک، شناسایی ریسک‌های سازمان، تجزیه و تحلیل ریسک‌های شناسایی شده، اتخاذ استراتژی‌های مقابله

و کنترل ریسک‌ها متناسب با میزان و شدت آن‌ها و درنهایت اجرا و بازبینی مستمر مدیریت ریسک می‌باشد، و در این تحقیق فقط به بخش از این فرآیند یعنی شناسایی عوامل اصلی مؤثر بر مدیریت ریسک در سازمان امور مالیاتی پرداخته شده است، لذا پیشنهاد می‌گردد سازمان امور مالیاتی نسبت به ایجاد واحد مستقل و فعال مدیریت ریسک اقدام نماید تا واحد مزبور با برنامه‌ریزی‌های مناسب در جهت تجزیه و تحلیل و اتخاذ استراتژی مناسب برای کنترل ریسک‌های شناسایی شده سازمان امور مالیاتی در جهت کاهش اثرات زیان‌بار ریسک‌ها و دستیابی سازمان به اهداف خود، اقدام نماید.

بعنوان نمونه در جهت افزایش فرهنگ مالیاتی مؤدیان، بهبود اطلاعات مالیاتی مؤدیان، همچنین جلب اعتماد مؤدیان مالیاتی، در نتیجه کاهش ریسک عدم تمکین مالیاتی، اقدام به برنامه‌های اطلاع‌رسانی قوانین و مقررات مالیاتی به صورت مستمر و مؤثر و همچنین شفاف نمودن محل مصرف مالیات‌های وصول شده به صورت نمونه‌ای و ملموس اقدام نماید.

همچنین در خصوص جانشین پروری کارکنان متخصص و دارای صلاحیت اقدامات بهینه و عملی از جمله آموزش‌های عملی و کاربردی مستمر کارکنان و مدیران در خصوص مهارت‌های فنی، اخلاقی، رفتاری را انجام داده و بابت گزینش افراد در جایگاه‌های مختلف از جمله گروه‌های رسیدگی مالیاتی، مراجع حل اختلاف مالیاتی، مجریان قرار کارشناسی، شاخص‌ها و مؤلفه‌های مشخص تعیین نموده تا از منابع انسانی در جایگاه‌های مختلف به صورت بهینه استفاده گردد و بابت ایجاد انگیزه در کارکنان متناسب با جایگاه شغلی و مسؤویت‌ها و ریسک‌های پیش روی هر رده شغلی حقوق و مزایا و پاداش‌های تشویقی مادی و معنوی متناسب در نظر گرفته شود. همچنین ارزیابی عملکرد کارکنان به صورت مؤثر و شفاف و شاخص مند انجام گیرد و سیستم تشویق کارکنان که در حال حاضر بسیار خفیف می‌باشد، فعال‌تر گردد. با این اقدامات می‌توان ریسک منابع انسانی را کاهش داد.

در حال حاضر توافق مالیاتی قبل از صدور برگ تشخیص مالیات ممنوع می‌باشد. سازمان می‌تواند با سازوکارهای مناسب و در نظر گرفتن جوانب مختلف، چنین امکانی را در ادارات امور مالیاتی فراهم سازد تا مودی قبل از صدور برگ تشخیص مالیات با رؤیت گزارش مالیاتی تا حد ممکن موارد مورد اختلاف با ادارات امور مالیاتی را برطرف نموده و چنانچه گزارش مذکور مورد قبول وی بود کتباً قبولی خود را در خصوص گزارش مبنای برگ تشخیص مالیات اعلام نماید. (این مکانیزم در برخی از کشورها معمول است.) با این روش تا حد زیادی از مراجعه مؤدیان به مراجع حل اختلاف جلوگیری می‌شود و برای مراجعه مؤدیان به مراحل بعدی مراجع حل اختلاف مالیاتی موانع و محدودیت‌هایی از جمله پرداخت یا ترتیب پرداخت مالیات مورد قبول قبل از پذیرش اعتراض و همچنین جرایم بازدارنده مؤثر در خصوص عدم تعدیل درآمد مشمول مالیات در مراحل بعدی منظور گردد تا از مراجعه بیهوده و بی‌نتیجه مؤدیان به مراجع حل اختلاف جلوگیری گردد. با انجام این اقدامات ریسک دادرسی مالیاتی و وصول مالیات تا حد زیادی کاهش می‌یابد.

همچنین سازمان امور مالیاتی می‌تواند سامانه هوشمند ردیابی پرونده‌های مالیاتی از مرحله شروع فرآیند رسیدگی تا تسویه بدهی مؤدیان راه‌اندازی گردد، به طوری که در هر رده از سازمان امور مالیاتی و با توجه

به میزان دسترسی به اطلاعات آخرین مرحله و آخرین اقدام انجام شده برای هر پرونده و میزان توقف پرونده در هر مرحله مشخص باشد. این امر سرعت انجام کار و پیگیری‌های مؤثر و آنی را به دنبال خواهد داشت و سامانه هوشمند هشداردهنده معوقات مالیاتی در سطوح مختلف سازمان به صورت کلی و تفکیک ادارات در سطوح پایین تر و مؤدیان را ه اندازی گردد بنابراین با این اقدامات ریسک وصول مالیات کاهش می یابد.

با توجه به اینکه اشتباه در امر تشخیص و تعدیل مالیات دارای تبعات و مجازات‌هایی برای کارکنان می باشد و در برخی موارد کارکنانی به دلیل اشتباهات سهوی متحمل چنین مجازات‌هایی می شوند که می تواند دلایل مختلفی از جمله متناسب نبودن امور محوله به هر کارمند در هر سطحی با ظرفیت استاندارد و عملی وی داشته باشد. سازمان می تواند با بیمه کردن اشتباهات سهوی کارکنان با در نظر گرفتن شاخص های مربوطه به طوری که منجر به تخلف کارکنان نیز نشود، تکیه گاهی برای کارمندان خود باشد. که این امر محافظه کاری بیش از حد را نیز در میان کارکنان کاهش داده و در نتیجه از صدور اوراق مالیاتی نامتعارف جلوگیری شده و ریسک کیفیت گزارشات مالیاتی را کاهش می دهد.

فهرست منابع

۱. برزگری خانقاه، جمال و مریم قدک فروشان، (۱۳۹۸)، "ریسک مالیاتی و ارزش شرکت در چارچوب مدل قیمت گذاری دارایی های سرمایه ای"، دومین همایش ملی پیشرفت های نوین در عرصه علم و فرا علم، مشهد، گروه پژوهشی قرآن و معرفت شناسی،
۲. جعفرنژاد، نوید و عباس مقبل با عرض و عادل آذر (۱۳۹۳). "شناسایی و استخراج مؤلفه های اصلی مدیریت ریسک سازمان با روش فراترکیب" چشم انداز مدیریت صنعتی. ش ۱۵. ص ۱۰۷-۸۵
۳. حاج نایب، سمیه و محمدرضا جعفری پور، (۱۳۹۷)، "مطالعه حق الزحمه حسابرسی و ارتباط آن با ریسک مالیاتی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم مدیریت و حسابداری ایران، تهران، مرکز بین المللی همایش ها و سمینارهای توسعه پایدار علوم جهان اسلام،
۴. دستگیر، محسن و رضائی، سید مهدی و عسگری، علی و خانی، عبدالله (۱۳۹۳) "ارائه مدلی برای حسابرسی مالیاتی مبتنی بر ریسک" پژوهشنامه مالیات، شماره ۷۳ بهار ۱۳۹۴

۵. دلخواه جلیل، نادر آریا. (۱۳۹۷). "عوامل کلیدی موفقیت در مدیریت سازمان‌های امور مالیاتی (مطالعه موردی سازمان امور مالیاتی کشور)". **پژوهش‌نامه مالیات**، جلد ۲۶ شماره ۳۹ صفحات ۱۹۳-۲۲۰
۶. رضائی مهدی و علی عسگری. (۱۳۹۴). "مدیریت ریسک مالیاتی با تأکید بر اندازه و نوع فعالیت مؤدیان حقوقی" **پژوهش‌نامه مالیات**، سال ۱۳۹۴، شماره ۲۸
۷. ساری، محمدعلی؛ حسین اعتمادی و سحر سپاسی، (۱۳۹۶)، "ارزیابی ریسک سیاست‌های کمینه‌سازی مالیات شرکت‌ها"، **فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی** ۱۴ (۵۴).
۸. ساری، محمدعلی و حسین، اعتمادی، (۱۳۹۷)، "ارائه الگویی بهینه برای کمینه‌سازی ریسک مالیاتی شرکت‌ها بر اساس مؤلفه‌های کیفیت محیط اطلاعات داخلی- رهیافتی کاربردی از روش درخت تصمیم فازی"، **دانش حسابداری مالی**، مقاله ۱، دوره ۵، شماره ۴ - شماره پیاپی ۱۹، زمستان ۱۳۹۷، صفحه ۱-۲۳
۹. ساری، محمدعلی؛ حسین اعتمادی و سحر سپاسی. (۱۳۹۸). "نقش کیفیت محیط اطلاعات داخلی در کاهش ریسک مالیاتی شرکت‌ها"، **پژوهش‌های مدیریت در ایران**، دوره ۲۳، شماره ۲ - (۱۳۹۸)
۱۰. شیرینی حکم آبادی، علی و جمشیدی، حمید و میر سپاسی، نیلوفر، (۱۳۹۷)، "راهکارهای حسابرسی مالیاتی براساس مدل حسابرسی مبتنی برریسک"، **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، شماره ۳۷ بهار ۱۳۹۷
۱۱. فخر آل علی، فرزاد و نوایی نژاد، عباس. "ارزیابی مدیریت ریسک فناوری در سازمان‌های ایرانی". **دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و اقتصاد قرن ۲۱**، آذرماه ۱۳۹۵ تهران
۱۲. مرعی اذکاری، مریم و فرزین رضایی، (۱۳۹۴)، "تأثیر ریسک مالیاتی بر ریسک آتی شرکت"، **اولین کنفرانس بین‌المللی اقتصاد کاربردی و تجارت**، تهران، شرکت دانش‌محور ارتاخه،
۱۳. موسوی سید یحیی، احمد ابراهیمی کرهرودی، (۱۳۹۷)، "بررسی مشکلات و چالش‌های نظام دادرسی مالیاتی ایران"، **پژوهش‌نامه مالیات**، جلد ۲۶ شماره ۳۷ صفحات ۷۳-۹۸

14. Alabede, James O. Zaimah Bt. Zainol Ariffin & Kamil MIdris. (2011). "Determinants of Tax Compliance Behaviour: A Proposed Model for Nigeria", **International Research Journal of Finance and Economics**, ISSN 1450-2887, Issue 78.
15. Becker, K. & Smidt, M. (2015). A risk perspective on human resource management: A review and directions for future research. **Human Resource Management Review, In Press**.
16. Christian Plesner Rossing 2013 "Tax strategy control: The case of transfer pricing tax risk management" **Management Accounting Research**. (2013), <http://dx.doi.org/10.1016/j.mar.2013.04.008>
17. Clara Pérez Cornejo, Esther de Quevedo Puente, Juan Bautista Delgado García, How to Manage Corporate Reputation? The effect of Enterprise Risk Management Systems and Audit Committees on Corporate Reputation, **European Management Journal** (2019), doi: 10.1016/j.emj.2019.01.005
18. Christian Plesner Rossing 2013 "Tax strategy control: The case of transfer pricing tax risk management" **Management Accounting Research**. (2013), <http://dx.doi.org/10.1016/j.mar.2013.04.008>
19. De-fa Cai1, Nan-nan Ni, and Jing Cai 2015 "Big Enterprise Tax Risk Management: Warning, Simulation and Application" **International Journal of u- and e- Service, Science and Technology**, Vol.8, No.4 (2015), pp.135-146, <http://dx.doi.org/10.14257/ijunesst.2015.8.4.14>
20. Fábio Lotti Oliva,2015" A Maturity Model for Enterprise Risk Management: A Research for Brazilian Companies, Intern" **Journal of Production Economics**, <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijpe.2015.12.007>
21. Khwaja, Munawer Sultan, Rajul Awasthi, and Jan Loeprick. (2011). "Risk-Based Tax Audits: Approaches and Country Experiences", **The International Bank for Reconstruction and Development** / The World Bank, 1818 H Street NW, Washington DC 20433.

-
22. Muhammad Kashif Shad, Fong-WoonLai, Chuah LaiFatt, Jiří Jaromír Klemešc Awais Bokhari 2019 " Integrating sustainability reporting into enterprise risk management and its relationship with business performance: A conceptual framework" **Journal of Cleaner Production Volume** 208, 20 January 2019, Pages 415-425
23. Subramaniam, N. Wahyuni, D. Cooper, B. J. Leung, P. and Wines, G. (2015). Integration of carbon risks and opportunities in enterprise risk management systems: evidence from Australian firms. **Journal of Cleaner Production**, 96, 407-417.

Identify the Main Factors Affecting Risk Management in the Tax Organization

Mir Feyz Fallah (PhD)

Associate Professor, Management Department, Islamic Azad University of Central Tehran

Ali Akbar Arab Mazar(PhD)

Professor, Department of Economics, Shahid Beheshti University

Reza Gholami Jamkarani(PhD)

Assistant Professor, Department of Finance and Accounting, Islamic Azad University of Qom.

Mohammad Sadeghi Sayah(PhD)¹©

Ph.D. in Financial Engineering, Islamic Azad University of Qom

(Received: June 28, 2020.; Accepted: September 24, 2020)

The country's tax system consists of various components, the analysis and analysis of each of which will lead to the promotion and increase of the efficiency of the tax system. The process of collecting taxes in the country has generally started from finding a unit and the process of reviewing, identifying and determining taxes, and finally, by paying or protesting against the relevant taxes, the tax process has been completed, which ultimately leads to fraudulent government tax collection. In this direction, there are several problems and challenges facing the tax system from the beginning of the process to the end, and counting these problems and solving them will improve the tax system. The method used in this study is field. The statistical population of this study includes people working in the tax organization, the Society of Certified Public Accountants and university professors, and the statistical sample used in this study was 157 people.. The research findings showed that; Risk management in the tax administration is affected by the risks of tax laws, tax litigation, tax collection, human resources, information technology, administrative health, risk - based auditing, noncompliance, tax incentives, tax evasion, tax audit quality, The quality of the tax audit, databases, knowledge and Skills, power, relationships, and the risk of outsourcing tax processes are at stake.

Keywords: Risk Management, Tax Organization Risks, Risk-Based Auditing, Information Technology Risk, Tax Process Outsourcing Risk.

¹ sayah_s56@yahoo.com © (Corresponding Author)